

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

§. 6. Qua ratione legibus ciuilibus obligentur clerici, & religiosi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](#)

attentationem delicti alibi consummati, possit talis index de linquencem puniri ob delictum consummatum, v. g. Castellæ vulnus Petrum, occiditum Lufianæ. Castellæ rapisti puerlam, violasti Lufianæ potest à iudice Castellæ ob occisionem & stuprum puniri. Communis sententia docet te puniri posse, sic tradit. *Felin in c. fin. de foro competenti, n. 13.* Abbas in cap. postulati, eodem tit. num. 25. Bart. in l. dominum. ff. de furtis. *Marsilius in I.onica, n. 150.* C. de rapto virginum. Bald. in l. quis non dicam. *rapere, n. 3.* C. de Episcopis & clericis. Suarez de censuris. *disp. 5. scil. 4. n. 8. & 9.* Salas de legib. *disp. 14. scil. 5. n. 6.* Farinac lib. praxis. *tit. 1. quasit. 7. num. 45.* Ratio est, quia cum inchoatio delicti sit consummatio coniuncta, vbi delictum est inchoatum, ibi etiam reputatur consummatum ac proinde tanguum consummatum puniri potest. Deinde inchoatio, & consummatio delicti vnum delictum centri debet viruque loco factum, ac proinde in virtuo loco æquæ possibile.

28. *Cæcerum hæc communis sententia non levem patitur difficultatem, quia in re ipsa & rigore juris, aliud est inchoare delictum aliud illud consummari.* Quapropter sapè delicto inchoato non imponitur ea pena, ac delicto consummato. Ergo si delictum consummatum est extra quam iurisdictionem, non poteris ob illius consummationem deliquerem punitus; quia solum potes illum punire ob iniuriam tibi factam: ut non fecit iniuriam in delicto. Ergo solam est consummatum, sed solum prout est attentio. Ergo solam attentationem, & non consummationem poteris iudex punire. Confirmo. Si mandates aliqui occidere Petrum, & Petrus à mandatorio efficit oculis in alio territorio, ab eo in quo dedicti mandatui. secundum communiorum sententiarum, non posses in loco mandati puniri pena debita occisioni, quando mandato talis pena imposita non est, sed es remittendus ad locum, in quo occiso facta fuit, vt docent Abbas in fin. de foro competenti, *Iulius Clarus in præf. quasit. 3. & 4. vers. item quatuor, & alijs plures relat. à Farinac. num. 47.* etiū ipse plenè non assentiantur. Sed hoc nulla alia ratione contingit, nisi quia obligatio in mandante, non ex mandato, sed ex delicto ex mandato sequitur oritur: sed etiam obligatio homicidii, stupri, non ex attentatione homicidii, & stupri oritur, sed ex huiusmodi delictis in re executis. Ergo non potest delinquens in loco attentationis ob delictum alibi consummatum puniri, & ita tener. Bart. in l. libellorum. ff. de accus. *Felin in cap. fin. de foro competenti, n. 14.* *Alexand. plures refut. consil. 75. n. 6. vol. 3.*

Retinenda tamen est communis sententia, posse, inquam, iudicem loci, in quo delictum fuit inchoatum, punire eius consummationem. Moxo ratione coniunctivis iure gentium introduxit, que ne delicta manent impunita, utrique iudici delictum integrè subdit: facitque l. i. C. vbi de criminis agi operis, ibi commissa, vel inchoata sunt. Neque oblat ratio in contrarium adducta, quia inchoatio delicti via patetur consummatio; & licet consummatio, quod actionem physicanam in alio territorio; & mortalitet in eodem territorio fieri ceperit. Praeterea esto non ledatur consummatione, potest ius ratione inchoationis subdere perfonam puniendum quod totum delictum, quod fere non subditur in mandante. Esto Farinac non absque probabilitate videatur mandantem, & recipientem mandatum in loco mandati puniri posse de delicto consummatum. Neque obligatio efficaciter mandati, etiam si peratur sed debere tunc constulere Principem.

29. Octana difficultas, an quæ dicta sunt, de territorio alieno, intelligi debent de locis exemplis etiam intra dicessum existant;

Respondeo debere: ita ex communis sententia docet Suarez supradicto loco de censuris, & lib. 4. de legib. c. 32. fine numer. 9. Bonacina dis. 1. quasit. 1. punct. 6. n. 6. Azot. tom. 1. lib. 5. c. 25. q. 4. Salas plures referens disp. 14. scil. 6. in princ. n. 8. Ratio est, quia ille vocatus exemplia, qui eximuntur a iurisdictione illius, cuius lumen exempta. Ergo ille non poterit iurisdictionem contentiosem ibi exerceretur nisi in casibus à iure expeditis & decidatur in Clemens, Archibishopo, de privilegiis. facitque c. 1. Episcopas de officiis. ord. in. 6. vbi communiter Doctores. & c. 1. de privilegiis. sed lib. & cap. amicis fin. de statu regularium. in. 6. Quod si ad obligandum legibus, & præceptis exerceti deberet iurisdictionis eo in loco quæ obligatio innititur, nullo modo posse exerceti in locis exemplis, extra causis à iure exceptis. At iam diximus legibus, & præceptis obligari posse subditos extra territoriorum existentes, quia hæc obligatio cum intensibiliter fiat, neque indiget citatione, & notificatio ne facta in loco exemplo, optimè poterit subditos ibi existentes affectare.

30. Sed inquires, quæ dicantur loca exempla.

Respondet loca exempla effici illa, in quibus index territoriorum non habent potestatem puniendi clericos transgredientes suas leges. Et signum est non habere potestatem directam illos obligandi, quia potestas coercitiva semper est directius coniuncta. Refrat ergo ut aliounde oriatur obligatio: at ex nullo alio capite videtur posse oriri, nisi ex conformitate quam omnes partes reipublica debent inter se habere. Ergo ex illo capite oritur,

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I.

dentes ligari præceptis, & statutis lati pro suo territorio: & ita docet. Suarez de censuris, *disp. 5. scil. 4. n. 10.* & Salas de legibus *disp. 1. 4. scil. 6. n. 8.*

§. VI.

Qua ratione legibus civilibus obligentur clerici, & religiosi.

1. *Legibus Ecclesiasticam libertatem violentibus ligari non possunt; secus legibus, qua eorum statutis convenientes sunt.*
2. *Hic legibus ita graviter, ac laici obligantur clerici, quidquid, Navarr. sentiat.*
3. *Hac obligatio secundum plurium sententiam nascitur ex conformitate, quam clerici debent habere cum laicis eiusdem reipublica.*
4. *Alij dicunt ex sola approbatione Pontificis.*
5. *Refelluntur supradicti modi dicendi.*
6. *Probabiliter est has leges per se, & directè clericos obligare quodam viam directiunam.*
7. *A potestate coercitiva, & puniri omnino clericis excepti sunt.*
8. *Proponitur quedam obiectio.*
9. *Supradicta obiectio si fas.*
10. *Religious legibus civilibus eodem modo obligantur, & deobligantur, sicuti clerici.*
11. *Constitutionibus Episcopaliibus deobligantur exceptis casibus a iure expressis.*

1. *Væstio non procedit de legibus Ecclesiasticis liberatorem laedentibus; quales essent illæ, quæ clericos solum, & eorum bona resipescere; confit enim his legibus viporti iniusti, minime ligari, ex cap. quamquam, de censuris, in 6. cap. Ecclesia, cap. qua in Ecclesiarum, de constitut. cap. nouerit, & sentent. excommunicat. cap. ultim. de immunit. Ecclesiarum in 6. cap. diligenti, cap. significati, de foro competenti, & tradit. Trident. off. 5. cap. 20. de reformat. Sed quæstio solum est de legibus, quæ clericorum statutum non decadent communique fun clericis, & laicis, & recte gubernationi ciuitatis convenientes. Talis est lex, quæ prohibet arma noctu deferti, metes ex ciuitate extrahit vel quæ signat prenia rebus vendendis, & contractibus formam imponit. Ab his ergo legibus & eorum obliterazione convenient Doctores aduersit. Navarr. consil. 3. de constit. conclus. 3. numer. 4. clericos exceptos non esse: sic docent Valquez 1. 2. *disp. 167. cap. 4.* Saytus in clavis regia, part. 1. lib. 3. cap. 4. numer. 16. Salzedo in præf. canon. cap. 55. Couarr. in præf. cap. 33. Suarez de legibus, cap. 34. numer. 6. Salas *disp. 14. scil. 8.* numer. 94. Bonacina *disp. 1. quasit. 1. punct. 6.* numer. 29. Molin. tom. 1. de iustit. etat. 2. disputat. 31. sub fin. conclus. 6. Bellarmino. libr. 8. de clericis cap. 28. & alijs plures ab eisdem relati.*

2. Difficilis autem est, quanta sit hæc obligatio, & unde nascatur?

Et quod ad primum attinet. Navarr. consil. 3. constitut. conclus. 3. n. 4. existimat nullam esse obligationem, quia non tenetur his legibus, vptore non favorabilibus, sed potius odiosis, & præiudicialibus, quia non de contractibus, sed de delictis loquitur. consentit ex parte bonacina *disp. 1. de legib. q. 1. punct. 6. n. 3.* dicens non peccate moraliter, sed tantum venialiter, polito, quod indirectè solum recantur legibus ciuitatis. Verum reliqui omnes Doctores affirmant tenetur his legibus eadem obligatione, ac tenetur laici, quia non appetit unde inveniatur eis obligatio. si semel ponamus legibus illis additum.

3. Quoad secundum vero unde nascatur hæc obligatio; Valquez *disp. 167. cap. 4.* existimat nasci solum ex conformitate, qua tenetur debent clerici cum laicis vptore partes eiusdem reipublica, non ex eo, quod legibus ciuitatis directè adstringi possint. idem tenet Azot. tom. lib. 5. c. 22. quasit. 3. & tom. 2. lib. 9. de imperiis. cap. 7. quasit. 8. & 9. Salzedo in præf. canon. cap. 55. versic. non tamē intelligit. Moneatur quia potestati ciuitati nulla est attributa potestas imperandi personis Ecclesiasticis, vt expeditè dicitur in cap. Ecclesia S. Mariae, de constitut. c. decernimus, de iudicis. cap. secularis de foro competenti, in 6. Sed sine potestate, impetrandi, obligatio obedienti esse non potest. Ergo Ecclesiastici nullam habent obedienti obligationem legibus ciuitatis quæ leges ciuitatis sunt. Et confirmo, quia iudices laici nullam habent potestatem puniendi clericos transgredientes suas leges. Et signum est non habere potestatem directam illos obligandi, quia potestas coercitiva semper est directius coniuncta. Refrat ergo ut aliounde oriatur obligatio: at ex nullo alio capite videtur posse oriri, nisi ex conformitate quam omnes partes reipublica debent inter se habere. Ergo ex illo capite oritur,

4 Proper hæc Suarez lib.3, de legibus, cap.3. & cap.34. n.13, concedit has leges ciues, quatenus tales sunt, non obligare Ecclesiasticas personas, sed solum quatenus à Pontifice approbantur, & canonizantur ad hunc effectum, adducitque pro se Decimum in cap. Ecclesia, de constitution. num.27. & ibi Marius Mantua num.23. & Petrus Gregorius n.16. Fonsius Garcia de ultim. fine, illar.10. princip. num.155. & illar.1. num.223. Mariana disp. 8. n.17. & 47. Rebus in comment. ad confit. Gallie, tom.1, in proemio, gloss.1. n.62. Qui omnes solum dicunt huiusmodi leges ciuiles approbatæ à Pontifice; nullus autem dicit secula haec approbatione vim obligandi habere, inquit potius supponit id est approbatas, qua veli leges erant, & approbatione dignæ. Probar autem Suarez suam sententiam ex cap. 1. de noui operis munitione, vbi mandatur d-moli edificium, quod post nunciacionem factum erat: & redditur ibi ratio, qua legalibus constitutionibus demoliri debet. Sicutum ergo est legales constitutiones à Pontifice approbati, & assumi in causis definitis. Secundò probat ex cap. 1. & 2. in adiutoriorum c. de capitulio, dispe. 10. & alius, in quibus Pontifices prouulsi facti, ut leges Imperatorum sequentur.

5 Mihil verò supradicti modi dicendi non probantur: & quod acte ad primum, puma ex illo inconvenientia sequuntur. Primo enim sequitur Ecclesiasticos transgredientes leges has ciuiles, vel nullum peccatum committere, vel ad summum veniale. Non enim peccant ciues, qui legimus exempti sunt ab obligatione alicuius legis ex eo, quod alii ciuibus non conformantur, sicut non peccant legimus dispensati, haec enim conformatio obligat, quando nulla est rationabilis causa excusans. Secundò ideo clerici partes sunt cum laicis vnius reipublice: at nulla est dissontia, eti illis in modo procedendi non conformantur: in qualibet coim republica non omnes personæ eodem modo obligari esse debent, inquit potius varietas in hac parte est quedam uniformitas: qua ratione Equites, & nobiles non subeunt eadem onera, & tributa, at plebej, neque proinde dissontiam causant. Ita ergo in petitionis Ecclesiasticis philopandum est: solum enim dissontia esset, si personæ Ecclesiasticae nella legitima causa intercedente, interfice non convenient. Tertiò si leges ciuiles imponentes: prædicto, & oleo, aliisque mercibus personas Ecclesiasticas non ligarent, possent vendere Ecclesiasticis abfue iniustitia, & obligatione restituendi ultra pretium taxatum. Probo, quia illa taxa non ligat Ecclesiasticos, sed secula illa poterant Ecclesiasticos vendere triticum, & oleum ultra pretium taxa signatum. Ergo etiam poterunt statre taxa. Taxa enim solum est pro tritico, & oleo laicorum, non Ecclesiasticorum. Neque valit dicere polita taxa, sive a legi, sive a consuetudine, sive a natura, iam triticum, & oleum ultra non valet: siquidem ultra ultimam non potest, quia hoc est vetrum, quando pro omni tritico, & oleo, & pro omnibus perlungis esset taxa impensa: tunc enim omnes eandem de mercibus ultimationem facerent: at quando solum pro mercibus aliquantum personarum taxa est imposta, mercibus aliis plurius personarum inauctis relictis, haec merces valorem habent, ac si nulla taxa facta fuerit. Quarto sequeretur non tenet Ecclesiasticos feruare leges formam contrahibitibus imponentes, quia illis non subduntur: quod est contra omnium sententiam, & expressam decisionem textus in cap. innov. 1. de arbitrio. Dices tenet feruare: quia irritant actus taliter factos. Contrà hæc irritatio prouenit ex potestatis superiori: at si ciuilis gubernator nullam in clericis potestat habet, sed ipsi inceps sint ab eo exempti, non habebit potestam in irruptioni corrum actus. Efficiacor enim iurisdictio requisita est ad irruptionem, quā ad simplices obligationem. Hæc ratio clavis concordia in contractibus factis a clericis inter se: nam si clericis cum laico contrahatur, tunc enim quia claudicaret contractus ex parte laici, etiam ex parte clerici reddebatur infirmus: sicut contingit in contractu matrimonij Christiani cum infidelis: ratione enim inobligabilitas posita Christiano, redditur contractus infidelis nullus: in testamento autem est specialis ratio: si enim leges ciuiles formam testamenti imponentes testamentum clericorum non comprehendunt, possent illis non feruari, non solum alios clericos, sed etiam laicos instituere hæredes, quia laicus capax est hæreditatis ex legitimo testamento relictus, sicut capax est hæreditatis relicta ex testamento, quod secundum leges sui patriæ nullum est, est ita non firmum secundum leges proprias partis, in qua conditum fuit. Ne ergo hæc inconvenientia sequatur, probandas non est modus dicendi Vaquez.

Neque etiam mihi probatur integrè modus dicendi Suarez. Nam ex supradictis cap. 1. de noui operis munitione. & c. immunitate, de arbitrio, potius colligitur has leges ciuiles obligare clericos ratione sui, quam ex approbatione Pontificis, ibi enim deciduntur causas, ea solum ratione, quia legali constitutioni aduersabatur. Supponebat ergo Pontifex legalem constitutionem ex se vim habere. Dices, habere vim ex antecedenti approbatione

Pontificis; sed contraria nulla approbatio Pontificis ostendit potest, quia si constitutiva obligationis, & illam non supponeat. Ergo Unde, quia si leges ciuiles ex se non habent vim obligandi, sed solum quatenus approbantur à Pontifice, cùm approbatione Pontificis generalis sit, cenebantur approbatæ non solum quoad actum imperatum, sed etiam quod prenam illius transgressioni impossum: præcipue cùm ex hac approbatione nullum speciale inconveniens sequatur, non enim ex hoc sequitur potestatem ciuilem habere iurisdictionem puniendo Ecclesiasticos, cùm non puniat ratione sui, sed quatenus per potestatem canonican talis potest approbatæ. Consequens autem non admittitur à Doctoribus. Ergo siquid est leges ciuiles aliunde habere vim obligandi, quā ex approbatione Pontificis.

6 Quocirca mihi probabilis appetat, has leges ciuiles, de quibus in presenti est feruo, per se, & direc' clericis obligare: tenet haec sententiam, & modum dicendi feruere omnes Doctores in princip. relati, & eam probat latè Salas disp. 14. de legibus, sect. 8. à num. 94. Ratio præcipue est, quia clerici ciues sunt, & paries præcipue ciuili reipublica, ac proinde gubernator politico reipublica debent esse subiecti. Sed gubernator politicus, quique iurisdictionem temporalem habet, in illa re publica non est, vt suppono, Pontifex, sed Rex, Regi in temporalibus subiecti sunt. Poterit ergo Rex illas leges impoñere, quā ram eorum statu, quam reipublica convenientes sint. Confismo. Neque iuste diuino, neque humano clericis exempli sunt à gubernatione politica reipublica. Ergo resunt ei legibus respiciensibus communem gubernationem, ac tenentur reliqui ciues. Antecedens probo. Nam ex iuste diuino potius conflat contradictione ex illo loco Pauli ad Rom. 13. n. 1. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subiecta est, quæ verba expedit Chrysostom. hom.23. ad Rom. etiam ad clericos excedit; at enim, etiam Apollonus sis, Euangelista, Prophetæ, sive quisquis tandem fuerit; nec enim pierat subiectus ista subiectus: & paulo superius dixerat Christum leges suis non ad hoc induxit, vt politicas euerat, sed vt ad melius instituit. Ex iuste autem canonico constat potius huiusmodi leges sive præcipi obseruandas; non ergo ab illarum obseruatione existuntur. Quare cū persona Ecclesiastica dicuntur exceptæ à iurisdictione laicorum, intelligi debet, quod vim coercitiam, seu punitionem, & quod vim directuam: in rebus tantum spiritualibus, & quæ eorum immunitatem spectant. Addit clericos obligari legibus communiter laici, neque illis prædicendum affectibus, vt in Abbate in cap. Ecclesia S. Mariae, de confit. & Felino ibi num. 37. Decio num. 17. tradit Molini de Hispan. primogen. lib.2. cap.10. n.82. pag. mili. 325. Sed ex hac directa obligatione nullum detrimentum clerici patiuntur. Ergo.*

7 Verum si de potestate coercitiva, seu punitionia loquamur, certum est clericos iuste canonico exemptos esse ex ē. at si clerici, clericis, equaliter, de iudicis, c. Ecclesia S. Mariae, de constitutionib. c. determinamus, de re iudicata, c. facultates, de foro competentes, & alius, que passim referuntur à Doctoribus, que non solum probant de punitione, que causa cognitionem requirit, sed etiam de punitione, que ipsi delicto annexa est. Nam etiam hac punitione est quedam virutus sententia late non aduersus communatorem, sed aduersus quilibet personam delinquente; etiam autem clericus, quā clericus est, & quatenus est persona particularis, exceptus sit à iurisdictione laica, vt ex supradictis tribus constat, efficit facē ligari non posse posse per iudicem laicum statuta.

Neque obstat potestari præcipendi coniunctam per se esse potestatem puniendo, quia hoc est per se: at ex ratione, & ex privilegio. Ergo possunt separati, & in diversis personis existere: per se eam, & ex natura iei tam clerici quam laici transgredientes leges politicas puniri a Rege potest: at ex privilegio, & exemptione illis concessa a Christo, vel a summis Pontificibus puniri non possunt ab alio, quam ab Ecclesiastico iudice, qui potest solum prenam imponere, quæ imposita era laicis transgredientibus leges politicas; non tam tenet, sed potest pro liberto prenam moderari: & in his cōuenient Suarez lib.3, de legibus, c. 34. n. 15. & 18. Salas disp. 14. sect. 9. & 10. num. 106. Bonacina disp. 1. q. 1. p. 6. n. 29. Valquez disp. 167. c. 4. num. 10. Cou. in præl. cap. 33. n. 7. & Salzedo in præl. canonica, cap. 55. verific. tertio minime, & seqq. Bellatim, lib.1. de clericis, cap. 28. & alii innumeris per eoldem relati.

8 Sed objicis confutendum fati vistram puniendo clericos transgredientes has leges: si enim clericis armi nocte ferat, aduersus ciuilem legem prohibentem sub priuatione armorum, ne feratur, index facultatis arma tollit, neque testiuic, etia id intendat index Ecclesiasticus: tradit Couart. 1. variarum, cap. 20. n. 18. ad finem, Iulius Clarus lib.5. recept. sentent. 9. fin. queb. 3. 5. num. 3. 6. Placa 1. de delicto, cap. 8. num. 16. supponit Salzedo in præl. cap. 5. pag. 166. Emanuel Saa verb. clericis, n. 6. consentit Vaquez, disp. 167. cap. 4. quando arma sunt prohibita, que neque domi retineri possunt. Item si clericus syllas, & nemora ingrediatur ad venationem sub aliqua prohibitione pecuniaria, vel ciuiis animalia aliqua damna fecerit,

ab illo exigitur pena, & si opus est, ex eius bonis accipitur illo
remune, aut pignora capiuntur, dum ipso non solvit: sic tra-
dit Salzedo alios referens c. 55. pag. 173. Item signata contribu-
tione pro reparacione viarum, pontium, &c, quoque clericis vel
ex iure, vel ex permissione Pontifici imponuntur, si de facto
negligentes sunt, obligatur solvere atem per bonorum appre-
hensionem, etiam beneficiorum fractas sunt: sic Ioan. de Platea
in his. Capit. us. n. meritorius, lib. 10. R. buffi, c. 1. n. de sententia,
art. 3. t. 6. Aules in capitib. procuror. c. 23. in gloria ad ver-
bum, den ordin. Ladouic. Mexia, c. 4 pragmatice, raze panis, con-
clus. s. n. 4. Salzedo alios referens. c. 55. pag. 172. col. 2. Ego tam
clericis puniuntur a iudice seculari.

9. Respondeo nullo modo posse iudicem faci aitem arma
tollece ab Ecclesiastico; neque pecuniam pro reparacione dam-
niorum, solutione vestigalium, si ad hanc factem regnitio
causa prerequiritur: nam tunc etiam iudice Ecclesie, co-
& non seculari clericis conuenienter est, tradit C. Gorius
Lopez in l. 24. n. 15. par. 7. Castillo l. 70. Tauris num. 18. Aules
in cap. praeformato 27. gloria, l. n. 12. Salzedo in tract. c. 55. pag.
172. col. 1. Ioannes Andreas. Felinus. Abbas & alii in c. Ecclesiastis
de constitutionib. (quidquid contra sententia Bartholom. Caffan.
in confusione. Burgos. 1. 1. 8. 5. m. 90) Mexia in pragmati-
zatione, conc. s. n. 2. 9. Ioan. Faber. in Landoletos ex recu. d. i. in
verbis vero processat. C. o. episcop. aud. & alii, (qui clericis
exemptis est a potestate civili, quod tribunal, & iudicia, ex
quoque fave competentes, clericis, & se clericis, de iudicis, & aliis
relatis. Ego abique speciali permissione Summi Pontificis ubi-
li in hac parte non preter. Hanc autem permissionem apud Gal-
legos in aliis defendit Petrus Rebiffus in L. a. r. v. r. p. r.
m. 55. de verbis significatis. Sed an hæc sit revocata constitui-
tio ne bulas certe, iudicandum relinquo Summi Pontificis,
propter reliqui Narat. c. 27. n. 70. Salzedo supra verbis apud Gallos,
pag. 168. Valq. disp. 167. c. 16. n. 32. Salas disp. 14. sect. 9. n. 108.
Verum si pena ex iusta est de plano, absque aliqua contro-
versia iudicari queritur iudex, & exigere ab solam declarati-
onem ministeriorum, qui signata sunt ad has penas, seu con-
tributions exigendas, tunc licet videbitur potest secularis iudi-
ces ab Ecclesiastico exigere, quod soluerint, si soluerint, poterit
ab illis alegata in pignus accipere solutioni praetendere, quia hæc
eo a tam in peccatum violata legis accipiuntur, quam in repa-
racione danni dati, seu in contributione debitam: sic docet
A. segundo de manuis regum 3. part. cap. 14. n. 13. Greg. Lopez
l. 51. tit. 6. v. 6. par. 1. A. secundo l. 12. n. 11. 13. lib. 1.
vnu. compit. a. num. 2. quis teferit, & sequitur Salzedo
in tract. cap. 55. pag. 173. Et idem dicendum est de sublatione ar-
morum, non, inquam, tolluntur arma in peccatum transgres-
sionis legis, sed potius ne clericis prolegetur in legis viola-
tionem.

Dicis hoc verum esse, si clericis postea redderentur, & tol-
luntur, ut sico regio applicentur. Ergo in peccatum delicti
exempti, ac potius tam puniuntur clericis a secularibus iudi-
cibus.

Respondeo hoc argumentum conuincent non posse spoliari
se mis clericum a iudice seculari, nisi ei postea reddatur eorum
valor, aut a iudice Ecclesiastico in illorum priuatione conde-
mnerit: sic Salas disp. 14. sect. 9. n. 107. & sic explicat Couart. &
Emanuel Saá (upra citata).

Sed inquire, qui clerici exempti sunt à potestate laicali in
priuatione?

Respondeo omnes illos, qui priuilegio fori gaudent: qui
autem hi sine latius dicimus in tractatu de immunitate Ecclesiastica
de Ecclesiastico perlonarum.

10. Religiosi comparati possunt ad leges ciuiles, & ad con-
tributions Episcopi, in cuius directi velantur, si comparaten-
ti ad leges ciuiles. Idem dicendum est de illis, ac dicimus de
clericis, tenet, inquam, seruare illas leges, quoque neque eorum
habet immunitatem, neque statui religioso opponuntur. Quo-
ceter tamen non extrahere triticum, vel alias merces a cuita-
re, quando bonum contumine prohibetur talis extractio, re-
& alia similia. Non tamen obligari possunt ad penam, sicut
neque clerici obligantur.

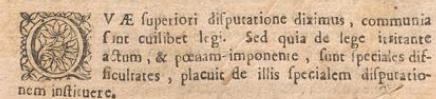
11. Quod si religiosi ad contributions, & præcepta Episco-
palia comparantur, nulla ratione exceptis casibus à iure expellis-
cuntur, qualiter iam omnes fecerit religiosi sunt: constat ex c. 1. de
priuilegiis, in 6. & ex Trident. sif. 25. cap. 42. de regulari-
& i. in interdicto, & clesiast. à diuinis: ergo ab aliis sunt pror-
disputari. Suarez in l. 1. lib. 4. cap. 20. fine. vbi bene adserit,
neque ex debito uniformitate tenent has leges seruare, nisi ad
hanc uniformitatem, quia habent sufficientem causam excusationis ab
obligis antecedentibus, cum eam obligacionibus statui religioso an-
ticipis antecidentibus, ergo non debent alia sustinere. Adducit Suarez
in suis confirmationib. exemplum de nouitius, qui non tenentur
ex ratio obediencia, cum nullum fecerit, neque etiam ex uni-

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I.

formitate, quia haec non ligat nisi illos, qui in eodem statu, &
professione sunt. At nouitii non sunt in eodem statu cum pro-
fessis, sed potius sunt in probatione illius statu, illamque in-
tendunt experiri. Multo minus videntur teneti Religiosi con-
formati secularibus in eorum obseruantis.

DISPUTATIO II.

De lege penal, & irritante.

 V. & superiori disputatione diximus, communia
sunt cuilibet legi. Sed quia de lege irritante
atque, & peccatum-imponente, sunt speciales dif-
ficultates, placuit de illis speciale disputatione
instituere.

PUNCTUM I.

An lex penal possit transgressores illius obli-
gare conscientia ad subeundam penam
ante iudicis sententiam.

1. Pœna alia est priuatiua alia positiva, alia ipso iure latâ, alia
serenda.
2. sotus affirmat nullam pœnam prater censuras incurri posse
ante iudicis sententiam.
3. Alij distinguunt inter pœnas positivas, & priuatiuas, &
priuatiuas affirmant incurri posse ante iudicis senten-
tiam, secus pœnas.
4. Ad utramque pœnam potest humana potest obligare ipso
facto per legem.
5. Intelligenda est conclusio de pœna moderata, non de ea, in
qua vita, fama, aut honor pericitur.
6. Satisfit argum. num. 2. & 3. adductis.

1. Pœnitenti primò, duplex esse genus pœnam. Aliæ sunt
priuatiuæ, aliae politiæ: les aliae sunt, quæ nullam re-
quirunt actionem, aliae vero, que illam requirunt. Priuatiuas
pœnas vero, & in priuatione consistunt: quales sunt omnes
censores, inhabilitates, irritations, & aenallations actuam. Po-
liticias pœnas vero, quæ actionem aliquam expostulauit ad sui
executionem, sive actio facienda sit ab ipso delinquente, sive
ab alio tertio. Haec sunt flagellatio, exilium, solatio pecuniæ,
multatio membrorum, priuatio vite, & famæ.

Secundo pœnitenti pœnam aliam dicit latam ipso iure, aliam
serendam. Illa dicitur late ipso iure, quæ ad positionem delicti
consequitur: illa dicitur serenda, quæ post delicto serenda est
a iudice.

2. Questio ergo procedit de pœnis tam priuatiuas, quam
politiciis. An possit legislator suis legibus obligare transgres-
sores ad subeundam illas ipso facto ante sententiam factam de-
claratoriam criminis?

In qua re est prima sententia Soni lib. 1. d. iust. q. 6. art. 6.
concl. 1. ad 1. 1. & 4. lib. 4. quest. 5. art. 3. qui avos est affirma-
re nullam pœnam prater censuras incurri posse ante iudicis
sententiam, fuit Victoria rel. 1. 1. de iust. num. 14. & Angel. in 4. n.
q. de iniuria legi pœna. Probari potest haec sententia. Quia
non videtur data rei publice potestas ad hanc obligationem in-
duceandam, quia tota potestas rei publice est ad politicam gu-
bernationem. Ego ad coercenda delicta, que politica gu-
bernationi obstant. Sed hæc non videtur esse alia, quæ
publica sunt, publicationi facti, vel sententia. Ergo ob alia
delicta pœna incurri non potest. Et hinc nœcivit differentia inter
legi latas à potestate Ecclesiastica, & ciuili: sive potestas enim
Ecclesiastica bonum spirituale subdiuini attendit, idque
potest secreta delicta pœnis suis spiritualibus coercere: at ciuilis
potestas, cum potius attendat politicum regimen, non videtur
pecatis secretis pœnam afficer posse. Et confirmo. Pœnas
Ecclesiastica sunt medicinales, quæ statim, ac quis cessat à
delicto, tollendz sunt. At pœnas temporales semel impositæ non
toluntur, quantumvis de delicto resipescat. Ergo ex impositio-
nem Ecclesiasticarum ad ciuilis non valer argumentum,
& in interdicto, & clesiast. à diuinis: ergo potestas imponendi Ecclesiasticas pœnas man-
uerit à Christo Domino, qui potuit ob præcauenda letitia pec-
cata hanc potestem concedere. At potestas ad ciuilis pœnas
serendas manavit à rei publica, que soñam delicta gubernationi
politicæ aduersantur præcaueit intendit. Secundò, quia exequi
pœnam est officium iudicis. Ergo sive interuenit iudicis pœna
exequi non potest.

3. Secunda sententia affirms priuatiuas pœnas contrahi
posse ante iudicis sententiam, secus vero pœnas politicas, quæ
actionem ad sui executionem requirunt: ita Gaietan. 2. 2.

L. 3. 9. 6. 3.

DE
ASTRO
PALATI
TONI.